

ІНФЕКЦІЙНІ ХВОРОБИ ЦИБУЛІ ТА ЧАСНИКУ НА ПІВДНІ УКРАЇНИ

БАЛАН Г.О. кандидат сільськогосподарських наук
Одеський державний аграрний університет, м. Одеса

Цибуля та часник – незамінні овочеві культури в раціоні кожного українця. Вони характеризуються високими поживними якостями, широко використовуються в харчовій промисловості, мають фітонцидні та лікувальні властивості, використовуються в народній медицині. На півдні України традиційно вирощуються на присадибних ділянках та фермерських господарствах в типових агрокліматичних умовах та на крапельному зрошенні, на насінниках та виробничих посівах.

Головною проблемою вирощування цибулевих на півдні України є розвиток та поширення небезпечних інфекційних хвороб, а саме: несправжньої борошнистої роси, сажки, іржи цибулі, шийкової гнилі, білої гнилі денця та мокрої гнилі. Особливої уваги заслуговують хвороби, збудниками яких є облигатні фітопатогенні паразити, це іржа та пероноспороз (несправжня борошниста роса). Несправжню борошністу росу викликають гриби роду *Peronospora destructor* Berk., родина *Peronosporaceae*, ряд *Peronosporales*, клас *Oomycetes*. Іржу викликають гриби роду *Puccinia allii* (DS) Rud P. Poggi, родина *Pucciniaceae*, ряд *Uredinales* клас *Basidiomycetes*.

В умовах півдня України іржа на цибулі діагностується практично кожного року у вигляді оранжевих ецій з еціоспорами, які з часом розвиваються до телій з теліоспорами. А на багаторічних насадженнях іржа проявляється одночасно з несправжньою борошністою росою. Поширення хвороби може досягати до 90% при розвитку до 50–60%.

Несправжня борошніста роса на цибулі виявляється також кожен рік. Джерелом інфекції є багаторічна цибуля. Хвороба визначається візуально наприкінці квітня – на початку травня у вигляді характерних плям блідо–зеленого кольору округло–овальної форми, на яких з часом утворюються спороношення гриба сіро–фіолетового кольору. На однорічній цибулі несправжня борошніста роса проявляється переважно в середині липня і обумовлена агрокліматичними умовами. При посушливих умовах поширення хвороби досягає до 25% при розвитку хвороби до 10%. При чергуванні посухи та зливи, високих та низьких температур поширення може сягати більше 50% при сильному розвитку до 30%. Масовий розвиток хвороби, що призводить до епіфітотичного спалаху можливий за умов високих опадів, до 200 %, високої вологості повітря до 90 % та сприятливих умов для поширення інфекції (активно поширюється водою, вітром, механічним шляхом).

Для запобігання масовому поширенню хвороб та мінімальному застосуванню хімічних препаратів необхідно створювати умови несприятливі для розвитку хвороб та сприятливі для рослин. Це своєчасна боротьба з бур'янами, дотримання сівозміни, знезараження посадкового матеріалу, профілактичні та агротехнічні заходи, оптимальні умови вирощування, своєчасна сівба, позакореневе підживлення. Проти несправжньої борошністої роси рекомендовано застосовувати 1% розчин бордоської рідини або 1–1,5% розчин хлорокису міді, також рекомендовано біологічні препарати фунгіцидної дії.